

kan geraken. Dat heeft voor de benaming van het nieuw ingevoerde werktuig zijn gevolgen. Nadere precisering van wat hiermee bedoeld wordt brengt ons tot een bezinning op de verhouding tussen woord en zaak in het algemeen.

Bestudering van woorden en zaken in hun samenhang is niet een romantische gril van een folklorist; het is de enige adekwate benaderingswijze om noch het ene noch het andere tekort te doen. Wie gedreven wordt door een filologische belangstelling kan veelal genoeg nemen met de woorden die hij vindt, maar vaak zal hij constateren dat hij niet meer gevonden heeft dan woorden. Van de andere kant zal de volkskundige, die misschien meer aandacht heeft voor de concrete verschijnselen van de volkscultuur, wel een aantal mooie foto's kunnen overleggen als resultaat van zijn studie, maar hij zal vaak het antwoord schuldig blijven op de vraag wat het feitelijk is wat zijn beelden tonen en welke plaats deze zaken in die volkscultuur innemen. Het is niet afdoende aan te wijzen dat deze of die concrete en op een afbeelding duidelijk toegelichte zaak hier of daar voorkomt. Het loutere fysieke verschijnen van een concretum zegt nog niets over de functie die het inneemt in de plaats waar het gevonden wordt. Nauwkeurige analysering van het materiaal heeft mij het volgende duidelijk gemaakt. De waarde die men moet toekennen aan b.v. een viertal concreta, laten we zeggen vier duidelijk van elkaar te onderscheiden messen, is geheel anders in verschillende plaatsen waar ze toch alle vier in dezelfde vorm fysiek verschijnen. Ze zijn van plaats tot plaats anders gestructureerd. Reichling heeft erop gewezen, dat een zekere structuur in de stoffelijke wereld misschien wel bestaat, maar dat die toch primair zal moeten worden gezien niet als van nature gegeven, maar als aangebracht door het denken¹⁾. Vanuit de verschijnselen gezien heeft ieder concretum in verhouding tot welk ander dan ook steeds meer verschillen dan overeenkomsten. Indien de overeenkomsten worden benadrukt, geschiedt dat uit een denkend principe dat orde schept. De vier messen kunnen zo in de ene plaats worden gedacht als twee groepen van twee, in de andere zal a een groep op zichzelf zijn en b, c en d een tweede groep; weer een andere plaats kan de verschillen geheel verwaarlozen en de

¹⁾ A. Reichling, *Het Woord. Een studie omtrent de grondslag van taal en taalgebruik*, Nijmegen 1935, pag. 251: „We bezitten in onze 'betekenissen' constante 'categorieën' waarmee we de 'zaken' behandelen, onverschillig tot welke categorie van zaken ze horen.” Pag. 254: de betekenis-eenheden „ontlenen hun bruikbaarheid niet aan de ontologische categorieën dier zaken, doch aan hun eigen categoriaal gevormd zijn.”